

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М.П. ДРАГОМАНОВА**

Інженерно-педагогічний факультет

“Затверджено”

на засіданні Приймальної комісії
НПУ імені М.П. Драгоманова
протокол № 3 від «1» березня 2021 р.
Голова Приймальної комісії

_____ Андрущенко В.П.

“Рекомендовано”

Вченою радою Інженерно-
педагогічного факультету
протокол № 3 від «27» січня 2021 р.
Голова Вченої ради

_____ Кільдеров Д.Е.

ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ

з «Економіки»

для громадян України, іноземних громадян та осіб без громадянства,
при вступі на навчання для здобуття освітнього ступеня

«бакалавр»

на базі здобутого освітньо-кваліфікаційного рівня

«молодший спеціаліст»

Спеціальність 015 «Професійна освіта. Економіка»

Київ – 2021 р.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ (

Вступне фахове випробування на базі освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст» проводиться у формі фахового вступного іспиту за програмними питаннями.

Абітурієнти на початку іспиту обирають програмні питання представлені у екзаменаційних білетах і готуються до відповіді протягом 40 хвилин. Іспит проводять індивідуально з кожним абітурієнтом два члени предметної комісії, склад якої затверджений наказом по університету. Тривалість іспиту – 15-20 хвилин з кожним із абітурієнтів.

У процесі фахового випробування абітурієнти мають дати відповідь на три запитання, два з яких теоретичного характеру та одне – практичного характеру.

На вступних випробуваннях абітурієнт повинен продемонструвати рівень знань з діловодства, документознавства, інформаційного забезпечення системи документообігу, а також розкрити здатності із застосування стилістики ділового мовлення та ведення ділової документації.

Вступне випробування має на меті:

1. Перевірити відповідність знань, умінь, навичок вступників вимогам програми.
2. Оцінити рівень підготовленості абітурієнтів для подальшого навчання у вищому навчальному закладі та здобуття освітнього ступеня «бакалавр» за спеціальністю 015 «Професійна освіта. Економіка».

2. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ АБІТУРІЄНТА НА ВСТУПНОМУ ФАХОВОМУ ДОДАТКОВОМУ ВИПРОБУВАННІ (ТІЛЬКИ ДЛЯ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ)

Оцінювання відповіді абітурієнта на фаховому вступному додатковому випробуванні здійснюється за заздалегідь розробленими критеріями оцінювання.

Критерії оцінювання – це система якостей, яка дозволяє реалізувати принцип єдності вимог до змісту і форми контролю рівня засвоєння знань і вмінь та їх об'єктивного оцінювання.

Бальна оцінка підготовленості вступника

За шкалою університету	Визначення	Характеристика відповідей абітурієнта	
		на питання теоретичного змісту	на питання практичного змісту
0-99 бали	Низький	Абітурієнт не усвідомлює змісту питання білету, тому його відповідь не має безпосереднього відношення до поставленого питання. Наявна повна відсутність умінь міркувати	Ставиться за незнання матеріалу, велику кількість помилок у викладені думки. Відповідь невірна. Інформаційних джерел зовсім не знає.
100-139 балів	Задовільний	Відповіді на питання білету носять фрагментарний характер, характеризуються відтворенням знань на рівні запам'ятовування. Абітурієнт поверхово володіє умінь міркувати, його відповіді супроводжуються другорядними міркуваннями, які інколи не мають безпосереднього відношення до змісту запитання	Ставиться за знання матеріалу, за виконання поставленого завдання. У цьому випадку абітурієнт може й не виявляти самостійності суджень. Абітурієнт повинен мати певне уявлення про практичне застосування знань, може знайти нові приклади або умови їх застосування на практиці. Знає спеціальну літературу, але, можливо, не всю і не може дати її достатньої критичної оцінки. Володіє необхідними умінь. Можливі недоліки в аспекті комунікативної культури.
140-169 балів	Достатній	У відповідях на питання білету допускаються деякі неточності або помилки не принципового характеру. Абітурієнт демонструє розуміння навчального матеріалу на рівні аналізу властивостей. Помітне прагнення абітурієнта логічно розмірковувати при відповіді на питання білета	Ставиться за міцні знання матеріалу, але дещо в обмеженому і звуженому прояві тих якостей, які служать критерієм відмінної оцінки, немає тієї свободи викладу матеріалу, як у першому випадку, допускаються незначні помилки (не більше 1 – 2). При побудові відповіді абітурієнт повинен проявляти творчу самостійність, знати спеціальну літературу тощо.

<i>За шкалою універси- тету</i>	<i>Визначення</i>	<i>Характеристика відповідей абітурієнта</i>	
		<i>на питання теоретичного змісту</i>	<i>на питання практичного змісту</i>
170-200 балів	Високий	Абітурієнт дає повну і розгорнуту відповідь на питання білету. Його відповіді свідчать про розуміння навчального матеріалу на рівні аналізу закономірностей, характеризуються логічністю і послідовністю суджень, без включення випадкових і випадання істотних з них	Ставиться за повне та міцне знання матеріалу в заданому обсязі. Під час усної відповіді мова абітурієнта має бути логічно виваженою, правильною. До того ж абітурієнт повинен виявляти творчу самостійність, вільне володіння теоретичним матеріалом, знання спеціальної літератури, власні переконання та уміння їх захищати, високу комунікативну культуру, уміння робити практичні висновки, творчо та креативно мислити.

Якщо абітурієнт під час вступного випробування з конкурсного предмету набрав від 0-99 балів, то дана кількість балів вважається не достатньою для допуску в участі у конкурсному відборі до НПУ імені М. П. Драгоманова.

Оцінювання рівня знань абітурієнтів проводиться кожним із членів предметної комісії окремо, відповідно до критеріїв оцінювання. Загальний бал оцінювання рівня знань абітурієнта виводиться за результатами обговорення членами комісії особистих оцінок відповідей абітурієнтів. Бали (оцінки) вступного фахового випробування виголошуються головою предметної комісії усім абітурієнтам, хто приймав участь у випробуванні після закінчення іспиту

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ

I. Основи функціонування ринкової економіки

1.1. Товарне виробництво. Теорії вартості та грошей

Товарне виробництво та умови його виникнення. Типи товарного виробництва. Товарна форма продукту праці. Економічні блага. Товар та його властивості. Послуга.

Закон вартості: сутність і механізм дії. Ціна як грошова форма вартості товару. Функції закону вартості. Сучасна модифікація вартісних відносин.

Виникнення грошей. Сутність і функції грошей. Грошова система: сутність, структура, види. Закони грошового обігу. Швидкість обігу грошей. Формула К. Маркса. Рівняння обігу грошей І. Фішера.

1.2. Ринок як економічна форма організації функціонування економіки

Ринок: сутність, види та функції. Ринкова інфраструктура. Поняття попиту. Цінові та нецінові фактори, що впливають на попит. Закон попиту. Поняття пропозиції. Цінові й нецінові фактори, що впливають на пропозицію. Закон пропозиції. Взаємозв'язок попиту та пропозиції. Рівноважна ціна. Ринкова рівновага. Еластичність як поняття. Еластичність попиту за ціною. Види попиту в залежності від еластичності. Еластичність попиту за доходом. Еластичність пропозиції.

1.3. Конкуренція в ринковій економіці

Конкуренція як структура ринку та раціональна поведінка суб'єктів. Механізм конкурентної боротьби. Види і функції конкуренції. Досконала і недосконала конкуренція: особливості та роль в економіці. Суттєві риси монополістичної конкуренції. Ознаки ринку олігополії. Ринок чистої монополії.

Монополізм, його види, форми та наслідки. Монополія як результат концентрації та централізації виробництва. Природні монополії та їх види. Адміністративно-командний тип монополізму. Конкурентна та антимонопольна політика.

II. Мікроекономіка

2.1. Домогосподарство як суб'єкт ринкової економіки

Домогосподарство як економічний суб'єкт: поняття, класифікація, функції. Основні теоретичні підходи до аналізу домогосподарств. Мікроекономічні основи поведінки домогосподарств на ринку товарів та послуг. Теорії споживчої поведінки. Раціональний споживчий вибір. Функціональний та нефункціональний попит.

Поняття корисності та проблеми її вимірювання: кардиналістський, ординалістський підходи. Загальна та гранична корисність. Закон спадної граничної корисності. Криві байдужості та їхні властивості. Карта байдужості. Бюджетне обмеження і бюджетна лінія. Рівновага споживача. Правило максимізації корисності. Реакція споживача на зміну доходів та цін.

2.2. Підприємництво. Фірма в системі ринкових відносин

Підприємництво. Підприємницька діяльність: принципи, види, організаційні форми. Фірма та підприємство. Теорії фірми. Нова фірма. Функції фірми. Зовнішнє та внутрішнє середовище фірми. Інституціональне середовище фірми. Види фірм. Ресурси фірми. Капітал фірми. Основний і оборотний капітал. Інтелектуальний, людський, структурний капітал. Колооборот та оборот капіталу. Зношування основного капіталу. Амортизація. Рівновага фірми як

виробника. Поняття ізокванти та ізокошти. Сутність і функції менеджменту. Сфери і напрями менеджменту. Концепція маркетингу. Маркетингова діяльність фірми: зміст, види, мета.

2.3. Витрати і доходи фірми. Механізм ціноутворення

Економічні витрати фірми. Зовнішні та внутрішні витрати фірми. Нормальний прибуток. Постійні, перемінні, постійно-перемінні витрати фірми. Валові, середні, граничні витрати фірми. Витрати обігу. Собівартість продукції.

Дохід фірми та його види: валовий, середній, граничний. Прибуток фірми. Теорії прибутку. Бухгалтерський та економічний прибуток. Балансовий та чистий прибуток. Максимізація прибутку фірми, її зміст та умови. Беззбитковість та рентабельність. Банкрутство.

Механізм ціноутворення на продукцію фірми. Фактори ціноутворення. Цінова політика. Цінові стратегії фірми. Розрахунок початкової ціни фірми.

2.4. Ринок праці. Заробітна плата

Ринок праці. Основні суб'єкти та об'єкт ринку праці. Трудовий контракт (договір). Попит і пропозиція праці. Економічна сутність заробітної плати. Номінальна і реальна заробітна плата. Заробітна плата і вартість робочої сили.

Базова (конкурентна) модель функціонування ринку праці. Асиметрія на ринку праці. Функції заробітної плати. Основна і додаткова зарплата. Тарифна система. Форми і системи заробітної плати. Державне та договірне регулювання заробітної плати. Мінімальна заробітна плата, її функції та особливості встановлення. Професійні спілки та організації роботодавців на ринку праці. Економічні моделі переговорного процесу. Соціально-трудове партнерство, його сутність і форми. Колективний договір підприємства: основний зміст та особливості укладання.

2.5. Ринок капіталу. Процент

Інвестиційні блага, інвестиційні кошти та інвестування. Ринок капіталу. Процент. Зміна вартості грошей (капіталу) у часі. Дисконтування.

Ринок позичкового капіталу. Позика. Попит і пропозиція позичкового капіталу. Чиста та номінальна ставки процента. Кредит та його види. Ринок кредитних ресурсів. Ринок послуг капіталу. Рентна оцінка як ціна послуг капіталу. Лізинг, його суб'єкти та об'єкт. Види лізингу.

2.6. Ринок землі. Земельна рента. Ринок нерухомості

Земля як фактор виробництва. Земельні і аграрні відносини. Власність на землю та її форми. Рента. Диференційна, абсолютна та монопольна рента. Рентні відносини. Ринок землі та особливості його функціонування. Попит на землю. Пропозиція землі. Капітальна ціна землі. Нормативна та експертна грошова оцінка земельних ділянок. Ринок оренди землі. Орендна плата як прокатна ціна землі. Ринкове реформування аграрного сектору в Україні. Ринок нерухомості та його інфраструктура.

III. Макроекономіка

3.1. Система макроекономіки. Основні результати і показники макроекономіки

Предмет, основні проблеми і цілі макроекономіки. Особливості метода дослідження макроекономіки. Система національних рахунків (СНР). Національна економіка. Національний продукт. Структура, методи розрахунку валового національного продукту (ВНП). Реальний і номінальний ВНП. Дефлятор ВНП. Валовий внутрішній продукт як поняття і показник кінцевих результатів макроекономіки. Кінцевий і проміжний продукт. Чистий національний продукт. Національний дохід і фактори його зростання. Особистий дохід. Дохід, що є в розпорядженні особи. Національне багатство: сутність, структура, джерела зростання. Ефективність макроекономіки: сутність, основні показники.

3.2. Макроекономічна рівновага та економічне зростання

Рівновага як економічне поняття. Види рівноваги. Класична, марксистська, кейнсіанська і монетарна моделі макроекономічної рівноваги. Закон Сея. Макроекономічна рівновага в моделі «сукупний попит – сукупна пропозиція». Сукупний попит: сутність, чинники, структура. Крива сукупного попиту (AD). Сукупна пропозиція: сутність, чинники. Особливості кривої сукупної пропозиції (AS). Рівновага між AD і AS . Економічне зростання: поняття, форми, чинники та критерії. Типи економічного зростання. Моделі економічного розвитку. Концепція національних інноваційних систем (НІС). Функціональні блоки НІС. Інфраструктура інноваційної діяльності. Людський розвиток як мета і критерій економічного розвитку. Індекс людського розвитку та його рівень в Україні.

3.3. Макроекономічна нестабільність. Циклічність розвитку ринкової економіки

Економічний цикл як поняття. Фази циклів: криза, депресія, поживавлення, піднесення. Види циклів. «Довгі хвилі» М. Д. Кондратьєва. Економічні кризи, їхня сутність та характерні риси. Види криз. Негативні наслідки та шляхи подолання економічної кризи. Зайнятість і незайнятість населення. Безробіття: причини, форми і види. Залежність між рівнем безробіття і обсягом ВНП (закон А. Оукена). Залежність між рівнем безробіття та інфляції (крива А. Філіпса). Сутність, причини існування та показники інфляції. Типи і види інфляції. Соціально-економічні наслідки інфляції. Антиінфляційна політика.

3.4. Грошовий ринок

Грошовий ринок. Грошова маса країни і грошові агрегати. Швидкість обігу грошей. Рівень монетизації ВВП. Попит на гроші для операцій та з боку активів. Класична кількісна теорія грошей. Рівняння обміну І. Фішера. Пропозиція грошей. Депозитно-чекова емісія. Банківський мультиплікатор. Грошова база. Грошовий мультиплікатор. Рівновага на грошовому ринку. Грошово-кредитна

політика. «Ліквідна пастка». Грошова реформа, її типи та особливості проведення.

3.5. Кредитно-банківська система

Кредитно-банківська система та її інституціональна структура. Центральний банк країни та його функції. Грошово-кредитна політика центрального банку: сутність, загальні та селективні методи. Комерційні банки та їхня класифікація. Пасивні операції комерційних банків. Депозити. Види вкладів. Активні операції комерційних банків. Кредит та його види. Комісійно-посередницькі операції. Чистий прибуток комерційного банку. Спеціальні кредитно-фінансові інститути та особливості їхньої діяльності.

3.6. Ринок цінних паперів. Фондова біржа

Поняття цінних паперів. Номінальна та ринкова вартість цінного паперу. Види цінних паперів. Акція: сутність, види, форми доходу. Контрольний пакет акцій. Облігація: сутність, форми доходу. Інвестиційний ресурс цінних паперів. Ринок цінних паперів, його функції та інфраструктура. Фондова біржа та організація її діяльності. Основні види біржових угод. Особливості формування фондового ринку в Україні.

3.7. Страховий ринок

Страхування як економічна категорія. Функції страхування. Види страхування. Система страхового забезпечення. Страховий ринок: сутність, функції та структура. Страхова послуга. Страховий захист. Принципи діяльності страхових організацій. Механізм державного регулювання страхового ринку.

3.8. Фінансова система. Державний бюджет. Податки

Фінанси: сутність і функції в ринковій економіці. Фінансові ресурси. Фінансові відносини. Фінансова система та її структура. Державний бюджет. Бюджетна система. Доходи і видатки державного бюджету. Бюджетний дефіцит та його види. Фіскальна політика держави. Політика стабілізації. Автоматичні (вмонтовані) стабілізатори. Дискреційна фіскальна політика. Бюджетна політика. Способи покриття дефіциту держбюджету.

Державний борг: причини виникнення та види. Управління державним боргом. Боргова безпека держави. Податки та їх види. Податкова система. Принципи оподаткування. Податкова політика. Ефект Лаффера.

3.9. Економічна безпека держави

Концепція економічної безпеки держави (ЕБД). Національні економічні інтереси. Економічний суверенітет. Показники (індикатори) ЕБД. Практичне забезпечення ЕБД. Державна стратегія (концепція) національної економічної безпеки.

Тіньова економіка: сутність, причини існування, структура. Фактори поширення тіньової економіки в сучасних умовах України. Криміналізація

економіки, її соціально-економічна природа і форми. Заходи протидії тіньовій економіці та її криміналізації.

3.10. Роль держави в ринковій економіці

Економічна роль держави. Неспроможності ринку як регулятора економічних відносин та функції держави. Державна власність. Державний сектор економіки. Державне регулювання економіки: сутність, моделі, функції. Форми і методи державного регулювання. Економічна політика держави та її основні напрями. Соціальна політика держави: сутність та напрями реалізації. Бідність населення: сутність, види, методи визначення. Шляхи подолання бідності в Україні. Економічні основи формування середнього класу.

IV. Міжнародна економіка

4.1. Сутність, структура та закономірності розвитку світового господарства

Поняття світового господарства. Соціально-економічні особливості розвитку основних сфер світового господарства. Форми міжнародних економічних відносин. Зовнішня торгівля. Міжнародний рух капіталу та його форми. Міжнародна трудова міграція. Міжнародні валютні відносини. Роль міжнародних економічних організацій у розвитку світової економіки.

Економічна глобалізація та фактори її прискорення.

4.2. Міжнародні валютні відносини

Валюта. Види валют. Валютний курс та його види. Котирування валют. Режими валютних курсів. Конвертованість валюти. Еволюція міжнародної валютної системи. Валютний ринок та його основні риси. Операції валютного ринку. Ринок євровалют

4. Для пільгових категорій осіб, яким надано право складати вступні випробування (особи, що потребують особливих умов складання випробувань) в НПУ імені М. П. Драгоманова за рішенням Приймальної комісії створюються особливі умови для проходження вступних випробувань.

5. СТРУКТУРА БІЛЕТУ ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

**Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова
Інженерно-педагогічний факультет**

Освітній ступінь – «Бакалавр»

Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність: 015 Професійна освіта. Економіка

На базі ОКР - молодший спеціаліст

**Вступне фахове
випробування**

Екзаменаційний білет № 1

I. Розкрийте теоретичне питання (оцінюється max – 50 балів):

Оборотні кошти підприємства, їх склад та структура. Нормовані та ненормовані оборотні кошти. Показники ефективності використання оборотних коштів.

II. Тестові завдання (кожна правильна відповідь оцінюється у 4 бали, max – 40 балів).

III. Розв'яжіть задачу (правильний розв'язок оцінюється у 30 балів, max – 90 балів):

Валовий дохід підприємства від реалізації продукції і надання послуг за рік склав 200 тисяч гривень, від позареалізаційних операцій – 250 тисяч гривень. Витрати підприємства за даний період становили 180 тисяч гривень, в тому числі заробітна плата – 100 тисяч гривень.

Податок на прибуток – 30%, внески в бюджет із фонду оплати праці дорівнюють 38% від суми заробітної плати. Розрахуйте:

- а) Чому дорівнює податок на прибуток і чистий прибуток підприємства?
- б) Які за розміром повинні бути внески в бюджет із фонду оплати праці?

**Затверджено на засіданні Приймальної комісії НПУ ім. М.П.Драгоманова
Протокол № 3 від «1»березня 2021 року**

Голова фахової комісії _____ / _____ /
Підпис Прізвище, ім'я, по-батькові

Зразок тестового завдання:

1. Організаційні форми бізнесу - це:

- A. Великі, середні і малі підприємства;
- B. Одноосібне володіння, партнерство (товариство) і корпорація;
- C. Приватні і державні підприємства;
- D. Жодна з наведених відповідей не є правильною.

6. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка: навч. посіб. / За ред. С. Панчишина і П. Островерха. Кн. 2: Мікроекономіка. Київ: Знання, 2009. 723 с
2. Базилевич В.Д., Базилевич К.С. Ринкова економіка: основні поняття і категорії: навчальний посібник. Київ: Знання, 2006.
3. Базилевич В.Д., Базилевич К.С., Баластрик Л.О. Макроекономіка: підручник / За ред. В.Д. Базилевича. Київ: Знання, 2005.
4. Білецька Л.В., Білецький О.В. Економічна теорія: Політекономія. Мікроекономіка. Макроекономіка: навч. посіб. / За ред. Л.В.Білецької, О.В. Білецького. Київ: ЦНЛ, 2005. 652 с.
5. Вініченко І.І., Гончаренко О.В. і ін. Макроекономіка: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури. 2006.
6. Вступ до економічної теорії: навч. посібн./ За ред. З.Ватаманюка. Львів: Інтелект-Захід, 2010. 161 с.
7. Гальчинський А.С., Єщенко П.С. Економічна теорія: підручник. Київ: Вища школа, 2007. 503 с.
8. Дзюбик С.Д., Ривак О.С. Основи економічної теорії: навч. посіб. Київ: Знання, 2006. 481 с.
9. Економічна теорія: Політична економія: підручник / за ред. В.Д. Базилевича. 6-те вид., перероб. і доп. Київ: Знання-Прес, 2007. 719 с
10. Економічний тлумачний словник: власність, приватизація, ринок цінних паперів (українсько-англійсько-російський) / Л.М. Алексєнко, В.М. Олексієнко. Тернопіль: Астон, 2003. 672 с.
11. Крупка М.І., Островерх П.І., Реверчук С.К. Основи економічної теорії. Київ: Атіка, 2001. 344 с.
12. Круш П.В., Тульчинська С.О. Макроекономіка: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2005.
13. Мельник А.Ф., Желюк Т.Л., Длугопольський О.В., Панухник О.В. Макроекономіка та макроекономічна політика: Навч.посібник. Київ: Знання, 2008. 700 с.
13. Мельник А.Ф., Желюк Т.Л., Длугопольський О.В., Панухник О.В. Макроекономіка та макроекономічна політика: навч.посібник. Київ: Знання, 2008. 700 с.
14. Савчук С.В., Кривенко К.Т., Беляєв О.О. Політична економія: навч. Посібник. Київ: КНЕУ, 2008. 508 с.
15. Політична економія: підручник / за ред. В.Г. Федоренко. Київ: Алерта, 2008.
16. Селезньов В.В. Основи ринкової економіки України: навч. посібн. Київ: А.С.К., 2006.

17. Федоренко В.Г. і інші. Основи економічної теорії: підручник. Київ: Алерта, 2007.
18. Фінанси: підручник / За ред. С.І. Юрія, В.М. Федосова. Київ: Знання, 2008. 611 с.
19. Ястремський О.І., Гриценко О.Г. Основи мікроекономіки: підручник. Київ: Знання-Прес, 2007.
20. Шкільняк М. М. Економічні основи формування системи управління державною власністю: монографія. Тернопіль: Підручники і посібники. 2008. 174 с.